

Where Did You Get That From? The source and types of Kaddish

Source of Kaddish & first mention

1) Ramo (O.C. 132:2)

ואומרים קדיש יתום אחר עלינו, ואפ"ל אין יתום בבית הכנסת יאמר אותו מי שאין לו אב ואם; ואפילו מי שיש לו אב ואם יכול לאומרו, אם אין אביו ואמו מקפידין

Kaddish Yatom is said after Aleynu even if there is not a mourner in the shul, one who does not have living parents should say it. Even one who does have living parents may recite it if his parents do not have a problem with it.

2) Masechet Sofrim (19:9) – unclear time of compilation, between 200 and 900 C.E.

לאחר שיגמור החזן תפילה של מוסף, הולך לו אחורי דלת של בית הכנסת, או בפינת הכנסת, ומוצא שם האבילים וכל קרובים, ואומר עליהן ברכה, ואחר כך אומר קדיש. ואין אומרים בעלמא דעתיד לחדתא, אלא על התלמיד ועל הדרשן.

After the Chazan finishes Musaf they go to the door of the shul...there the mourners are found, and he says a bracha on them and after that says Kaddish.

3) Talmud Bavli (Brachos 3a)

תניא, אמר רבי יוסי: פעם אחת הייתי מהלך בדרך, ונכנסתי לחורבה אחת מחורבות ירושלים להתפלל. בא אליהו זכור לטוב ושמר לי על הפתח (והמתין לי) עד שסיימתי תפילתי... ואמר לי: חיך וחי ראשך, לא שעה זו בלבד אומרת כך, אלא בכל יום ויום שלש פעמים אומרת כך; ולא זו בלבד, אלא בשעה שישראל נכנסין לבתי כנסיות ולבתי מדרשות ועונין יהא שמיה הגדול מבורך הקדוש ברוך הוא מנענע ראשו ואומר: אשרי המלך שמקלסין אותו בביתו כך, מה לו לאב שהגלה את בניו, ואוי להם לבנים שגלו מעל שולחן אביהם.

Rabbi Yosi says, once I was walking on the road and I went into a dilapidated building in Yerushalayim to pray. Eliyahu the prophet arrived and waited till I finished praying... He said to me... when the Jews enter the synagogues and houses of study and answer “*yehei shmei hagadol mevorach*” the Holy One Blessed Be He nods His head and says, “Praised is the King who is so praised in His house.”

4) Tosfos (Brachos 3a)

וגם מה שאומרי' העולם לכך אומרים קדיש בלשון ארמית לפי שתפלה נאה ושבח גדול הוא על כן נתקן בלשון תרגום שלא יבינו המלאכים ויהיו מתקנאין בנו וזה אינו נראה שהרי כמה תפלות יפות שהם בלשון עברי אלא נראה כדאמרינן בסוף סוטה (דף מט.) אין העולם מתקיים אלא אסדרא דקדושתא ואיהא שמיה רבא דבתר אגדתא שהיו רגילין לומר קדיש אחר הדרשה ושם היו עמי

Where Did You Get That From? The source and types of Kaddish

הארצות ולא היו מבינים כולם לשון הקודש לכך תקנוהו בלשון תרגום שהיו הכל מבינים שזה היה לשונם.

The reason that Kaddish was in Aramaic seems to be that it was said after the Rabbi would teach Torah at large gatherings and there were people who were not learned who did not know Hebrew. Therefore, they established Kaddish in Aramaic since this was the colloquial language.

Textual Variations & Changes

- Chayim OR Chayim Tovim [only in Kaddish D'Robonon]
- 10 days of Repentance
  - *l'eylah u'leilah* (MB 56:2 – with the *vav* OR Aruch HaShulchan 582:8 w/o the *vav*)
  - *Min Kol* becomes *MiKol* - In order to keep that section of the Kaddish to 28 words
  - *Shalom* remains the same OR changes to *HaShalom* (Aruch Hashulchan 582:8)

5) Kohelet 3:1-8

1. Everything has an appointed season, and there is a time for every matter under the heaven.	(א) לפל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים:
2. A time to give birth and a time to die; a time to plant and a time to uproot that which is planted.	(ב) עת ללדת ועת למות עת לטעת ועת לעקור נטוע:
3. A time to kill and a time to heal; a time to break and a time to build.	(ג) עת להרוג ועת לרפוא עת לפרוץ ועת לבנות:
4. A time to weep and a time to laugh; a time of wailing and a time of dancing.	(ד) עת לבכות ועת לשחוק עת ספוד ועת רקוד:
5. A time to cast stones and a time to gather stones; a time to embrace and a time to refrain from embracing.	(ה) עת להשליך אבנים ועת כנוס אבנים עת לחבוק ועת לרחק מחבק:
6. A time to seek and a time to lose; a time to keep and a time to cast away.	(ו) עת לבקש ועת לאבד עת לשמור ועת להשליך:
7. A time to rend and a time to sew; a time to be silent and a time to speak.	(ז) עת לקרוע ועת לתפור עת לחשות ועת לדבר:
8. A time to love and a time to hate; a time for war and a time for peace.	(ח) עת לאהב ועת לשנא עת מלחמה ועת שלום:

Where Did You Get That From? The source and types of Kaddish

Types of Kaddish

1) Pri Megadim (Mishbetzot Zahav O.C. 55:1)

אומרים קדיש. עיין ט"ז. אחר ישתבח אומרים קדיש, וקאי על פסוקי דזמרה, כי אין אומרים אותו אלא על תורה שבכתב או אחר הגדה, עיין מ"א [סימן] נ"ד [ס"ק] ג'. ומה שאומרים אחר תפלת י"ח, י"ל שיש שם כמה פסוקים, רפאינו ה' וכדומה...

דע, כי שלש קדישים יש לנו. א', קדיש שלם עם תקבל. ב', קדיש שלם בלא תקבל. ג', חצי קדיש. והלבוש נתן כלל שאין אומרים תקבל רק אחר תפלת ח"י, והט"ז כתב גם אחר סליחות. והנה בסימן תרצ"ג למאן דאמר [מובא בט"ז שם ס"ק א] שאומרים ב' פעמים תקבל, א' אחר תפלת ח"י וא' אחר ואתה קדוש, ליתא לכללא. אלא הלבוש לשיטתיה שם [סעיף א], שאומרים חצי קדיש אחר תפלת ח"י, ואחר ואתה קדוש שלם עם תקבל, והכי נמי דעת הט"ז שם...

והנה, חצי קדיש איכא לעיונא ביה, למה בחרו בחצי קדיש, ולא בקדיש שלם בלא תקבל, כמו שאומרים קדיש שלם בלא תקבל אחר פסוקים או הגדה. ואומר אני כפי דעתי ההדיוטיות, דכללא הוא, כל מקום שאומרים בשביל פסוקים או הגדה, אומר קדיש שלם. מה שאין כן כשאומר החזן להפסיק בין פסוקי דזמרה שנשלמו כאן, (עיין ב"י), ואחר שמונה עשרה שהיא מצוה בפני עצמה, ואחר תהלה לדוד במנחה שכל האומר תהלה מובטח כו' [ברכות ד, ב], ואומרים דרך תחנה לא כקורא בתורה, אומרים רק חצי קדיש.

Type of Kaddish	When it is said
<i>Chatzi Kaddish/Half Kaddish</i>	To differentiate between two parts of Tefilla, e.g. after yishtabach (between pesukei d'zimra and the brachot of shema) or as an outro to a distinct mitzva e.g. the half kaddish after Shmoneh Esreh or Torah reading.
<i>Kaddish Shalem/Kaddish Tiskabel</i>	After Shmoneh Esreh or slichot, asking for our prayers to be accepted
<i>Kaddish D'Robonon</i>	After pesukim and Torah study e.g. after <i>Bameh Madlikim</i> on Friday night or Korbanot every morning

- Kaddish Yatom can be in place of kaddish Shalem, e.g. of Purim night after Atah Kaddosh (Mishna Brurah 693:1) and on Tisha B'Av (Shulchan Aruch 559:4)

2) Mishna Brurah (54:9)

וכן אחר שלמד איזה ענין מתורה שבע"פ יוכל לומר קדיש דרבנן ועיין במ"א שמסיק דדוקא אם אמר אח"כ עכ"פ מקצת דבר אגדה ואז יוכל לומר הקדיש דרבנן כי עיקר הקדיש זה נתקן על דבר אגדה וע"כ מנהג כל ישראל לומר אחר פרקי אבות ואחר במה מדליקין המאמר דר' חנניא בן עקשיא או

Where Did You Get That From? The source and types of Kaddish

אר"א אמר רבי חנינא ת"ח מרבים שלום וכו'. ולפ"ז יש לזוהר כשלומדים משניות יאמרו בסוף הלימוד המאמר דר' חנינא בן עקשיא וכדומה כדי שיהיו יוכלו לומר עי"ז אח"כ הקדיש דרבנן.

Similarly, after learning something from the oral Torah one can say Kaddish D'Robonon. The Magen Avrohom says the learning must contain some Aggadic teaching... so the custom is to say either the mishna of *R' Chanania ben Akashia omer* OR *Amar Rabbi Elazar [talmidei chachamim marbim...]* before the Kaddish

3) Mishna Brurah (132:10)

שהרי לעולם צריכין לומר קדיש אחר שאמרו פסוקים ובעלינו יש ג"כ פסוקים וצריכים קדיש אחריו אלא שנהגו בקדיש זה להניחו ליתום שמת אביו ואמו מפני שיש יתומים קטנים או אפילו גדולים שאינם יכולים להיות שלוחי ציבור ולומר קדיש וברכו אחר אביו ואמו [שאם היו יכולים להתפלל לפני העמוד זהו טוב יותר מאמירת קדיש] וכבר ידוע ממעשה דר' עקיבא תועלת הגדול שיש למת כשיש לו בן האומר קדיש וברכו וביותר בתוך שנה ראשונה לכך תקנו והניחו קדיש זה שאין צריך שום דבר יותר ליתומים הן קטנים הן גדולים.

A Kaddish is necessary after Aleynu since it also has pesukim and the custom was to leave this Kaddish to those who have lost a parent since some aren't able to serve as a Shliach Tzibbur. If they are able to lead Tefilla, that is better.

- There is a **5th kaddish** that is said on two occasions: a) funeral b) siyyum

Exalted and hallowed be His great Name. In the world which He will create anew, where He will revive the dead, construct His temple, deliver life, and rebuild the city of Jerusalem, and uproot foreign idol worship from His land, and restore the holy service of Heaven to its place, along with His radiance, splendor and Shechinah, and may He bring forth His redemption and hasten the coming of His Moshiach. (Cong: "Amen.")

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא. בְּעֵלְמָא דְהוּא עֲתִיד
לְאַתְחַדְתָּא, וְלְאַחֲרָא מְתִיא, וְלְאַסְקָא לְחַיֵּי
עֵלְמָא, וְלְמַבְנֵי קַרְתָּא דִּירוּשָׁלַם, וְלְשַׁכְלָל
הֵיכְלָהּ בְּגוּבָה, וְלְמַעַקֵר פּוֹלְחָנָא נוֹכְרָאָה
מֵאַרְעָא, וְלְאַתְבָּא פּוֹלְחָנָא דְשְׁמַיָא לְאַתְרָהּ,
וְיִמְלִיךָ קֳדָשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתָהּ וְיִקְרִיָהּ.